

जिरी नगरपालिका स्थानीय राजपत्र

जिरी नगर कार्यपालिकाबाट प्रकाशित

खण्ड: २ संख्या ४ २०७५ साल असार २८ गते

भाग - १

जिरी नगरपालिका

सूचना ५

आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७५

नेपालको संविधानको धारा २२६ बमोजिम जिरी नगरपालिकाको नगरसभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानाकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

प्रस्तावना : आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको जग बलियो बनाउँदै गुणस्तरीय शिक्षाको माध्यमबाट स्थानीय तहको विकास तथा राष्ट्र निर्माणको गतिलाई अगाडि बढाउनका निम्ति सक्षम एवम् प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्न र विद्यालय शिक्षा बाहिर रहेकाहरूलाई अनौपचारिक शिक्षाको माध्यमबाट सबल बनाउन नेपालको संविधानको अनुसूची ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११, खण्ड “ज” मा स्थानीय तहका निम्ति प्रदत्त अधिकारहरूको कार्यान्वयन गर्न वान्छितनिय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी जिरी नगरपालिकाको दास्रो नगरसभाले यो ऐन बनाई जारी गरेको छ ।

नगरसभाबाट स्वीकृत मिति: २०७५।०३।१९

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **सङ्क्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७५” रहेको छ ।
 - (२) यो ऐन जिरी नगरपालिका भित्र लागू हुनेछ ।
 - (३) यो ऐन विक्रम सम्बत २०७५ श्रावण १ गतेबाट प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,
 - (क) “अनुमति” भन्नाले तोकिए बमोजिमको सर्त तथा मापदण्ड पूरा गरेको विद्यालयलाई विद्यालय सञ्चालन गर्न वा कक्षा थप गर्न कार्यपालिकाले दिएको स्थायी वा अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।
 - (ख) “अनौपचारिक शिक्षा” भन्नाले विद्यालयमा भर्ना भई निरन्तर रूपमा शिक्षा हासिल गर्न नसक्ने व्यक्तिलाई दिइने शिक्षा सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ग) “अभिभावक” भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको बाबु वा आमा वा बाजे वा बज्यै, सासू वा ससुरा र त्यस्ता अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा त्यस्तो विद्यार्थीलाई संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।
 - (घ) “आधारभूत विद्यालय” भन्नाले खण्ड (ङ) बमोजिम शिक्षा दिइने विद्यालय सम्भन्तु पर्छ ।

- (ड) “आधारभूत शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिक बालशिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) “आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा” भन्नाले आधारभूत तहको अन्त्यमा लिइने परीक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ) “आवासीय विद्यालय” भन्नाले तोकिएको पूर्वाधार विकास गरी आवास सहितको सुविधा प्रदान गर्ने विद्यालयलाई जनाउँछ ।
- (ज) “कर्मचारी” भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “कार्यपालिका” भन्नाले जिरी नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “कार्यालय” भन्नाले जिरी नगर कार्यपालिकाको कार्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (ट) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियम वा कार्यविधिमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।
- (ठ) “धार्मिक विद्यालय” भन्नाले परम्परागत रूपमा चलिआएका गोन्पा, गुरुकुल, आश्रम, मदरसा जस्ता धार्मिक विद्यालयहरूलाई जनाउँदछ ।
- (ड) “निरन्तर शिक्षा” भन्नाले साक्षरोत्तर शिक्षा पूरा गरिसकेका व्यक्तिलाई दिइने शिक्षा सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ढ) “प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ण) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्ने अधिकृतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (त) “प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र” भन्नाले ३ देखि ४ वर्ष उमेर पूरा भएका समूहका बालबालिकाको लागि शारीरिक, मानसिक र बौद्धिक विकास गर्न खोलिएका प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र वा शिशु कक्षा वा नर्सरी कक्षा वा किन्डर गार्डेन सम्भन्नु पर्छ ।

- (थ) “प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा” भन्नाले प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको माध्यमबाट सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादनका लागि दिइने माध्यमिक शिक्षा सम्भन्नु पर्दछ ।
- (द) “माध्यमिक विद्यालय” भन्नाले खण्ड (घ) बमोजिम शिक्षा दिने विद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (ध) “माध्यमिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (न) “विद्यालय शिक्षा” भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (प) “विशेष शिक्षा” भन्नाले दृष्टिविहीन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्त श्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (फ) “शिक्षक” भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्भन्नुपर्छ र सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउँछ ।
- (ब) “शाखा अधिकृत(शिक्षा)” भन्नाले नगरपालिकाको शिक्षा सम्बन्धि शाखाको प्रमुख वा सो कामकाज गर्न नगरपालिका कार्यालयबाट तोकिएको अधिकृतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (भ) “शैक्षिक गुठी” भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्भन्नु पर्छ ।
- (म) “समावेशी शिक्षा” भन्नाले देहायको शिक्षा सम्भन्नु पर्छ :-
- (१) दृष्टिविहीन, न्यून दृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्त श्रवण, अटिज्म, बौद्धिक, शारीरिक वा अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधिनमा रही दिइने शिक्षा,
 - (२) सामाजिक, आर्थिक वा भौगोलिक कारणले पछाडि परेका वा पारिएका व्यक्तिलाई विभेदरहित वातावरणमा दिइने शिक्षा ।

- (य) “संस्थागत विद्यालय” भन्नाले नेपाल सरकारबाट अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (र) “सामाजिक परीक्षण” भन्नाले विद्यालयको सामाजिक लेखाजोखा सम्भन्नु पर्छ ।
- (ल) “सामुदायिक विद्यालय” भन्नाले सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (व) “सामुदायिक सिकाइ केन्द्र” भन्नाले समुदायस्तरमा सञ्चालन गरिने आजीवन सिकाइ, अध्ययन, अनुसन्धान र सिप सिकाइ लगायतका काम गर्ने केन्द्रलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (श) “समिति” भन्नाले नगर शिक्षा समितिलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ष) “संघीय ऐन” भन्नाले संघीय शिक्षा ऐन भनी सम्भन्नुपर्दछ ।

परिच्छेद २

शिक्षाको प्रकार, विद्यालयको वर्गीकरण र विद्यालय पूर्वाधारको मापदण्ड

३. शिक्षाको प्रकार : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रदान गरिने शिक्षा देहाय अनुसारका हुन सक्नेछन् -
- (क) औपचारिक शिक्षा
 - (ख) अनौपचारिक शिक्षा
 - (ग) विशेष शिक्षा
- (२) औपचारिक शिक्षामा देहाय अनुसारका तह हुनेछन् -
- (क) तीन वर्ष पूरा भएका बालबालिकाका लागि शिशु विकास केन्द्र र चार वर्ष पूरा भएका बालबालिकाका लागि पूर्व प्राथमिक शिक्षा सहितको प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र,
 - (ख) पाँच वर्ष उमेर पूरा भएका बालबालिकाका लागि कक्षा एकदेखि क्रमशः कक्षा आठ सम्मको आधारभूत विद्यालय शिक्षा,
 - (ग) तेह्र वर्ष उमेर पूरा भएका बालबालिकाका लागि कक्षा नौ देखि उमेर अनुसार क्रमशः कक्षा बाह्रसम्मको माध्यमिक विद्यालय शिक्षा ।
- (३) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमको माध्यमिक शिक्षामा देहायअनुसारको वर्गीकरण गरिने छ :-
- (क) साधारण माध्यमिक शिक्षा ,
 - (ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा ,
 - (ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा ।
- (४) उपदफा (३) को खण्ड (ग) बमोजिमको प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षामा व्यावहारिक तथा प्रयोगात्मक अभ्यासका लागि एक वर्ष अवधि थप हुनेछ ।
४. विद्यालयको वर्गीकरण : (१) विद्यालयलाई देहाय अनुसार वर्गीकरण गरिनेछ -
- (क) प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रदेखि कक्षा आठसम्म कक्षा सञ्चालन गर्ने आधारभूत विद्यालय,

(ख) कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म कक्षा सञ्चालन गर्ने माध्यमिक विद्यालय ।

(२) उपदफा (१)बमोजिमका आधारभूत तहको विद्यालय र माध्यमिक तहको विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार, शिक्षक तथा विद्यार्थीको सङ्ख्या तथा स्रोतको उपलब्धताका आधारमा एउटै विद्यालय वा अलग अलग विद्यालयमा सञ्चालन गर्न सकिने छ ।

५. **विद्यालय पूर्वाधारको मापदण्ड** : विद्यालयहरूको पूर्वाधार मापदण्ड तोकिए अनुसार हुनेछ ।

६. **विशेष शिक्षा** : विशेष शिक्षाको व्यवस्थापन देहाय अनुसार गर्न सकिनेछ ।

(क) नगरपालिकाले नगरको क्षमता र आवश्यकता हेरी दृष्टिविहीन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्त श्रवण वा अतिअशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट शिक्षा दिने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(ख) नगरपालिकाको विशेष शिक्षा सम्बन्धि कार्यक्रमका लागि कुनै खास विद्यालयलाई छनौट गर्न सकिनेछ ।

७. **अनौपचारिक शिक्षा** : अनौपचारिक शिक्षाको व्यवस्थापन देहायअनुसार गर्न सकिनेछ ।

(क) नगरपालिकाले विद्यालयमा भर्ना भई निरन्तर रूपमा शिक्षा हासिल गर्न नसक्नेहरूका लागि प्रौढ शिक्षा, साक्षरोत्तर र निरन्तर शिक्षाको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(ख) नगरपालिकाले अनौपचारिक शिक्षाका लागि आवश्यकता अनुसारको विधि अपनाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद ३

विद्यालयको अनुमति, समायोजन, सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा नियमन

८. **विद्यालय खोल्ने अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) समुदाय, व्यक्ति वा संस्थाले नयाँ विद्यालय खोल्न वा खोलीरहेको विद्यालयले तह वा कक्षा थप गर्न आवश्यक देखेमा अनुमतिका लागि वडा समितिको सिफारिस सहित शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा तीन महिना अगावै नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्ने छ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेको अवस्थामा शाखा अधिकृत(शिक्षा) ले तोकिएको मापदण्ड पूरा भएको देखेमा शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा दुई महिना अगावै आफ्नो रायसहितको प्रतिवेदन नगर शिक्षा समितिको बैठकमा पेश गर्नुपर्ने छ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम नगर शिक्षा समितिको बैठकले अनुमति दिन उपयुक्त देखेमा आवश्यक सर्तसहित अनुमति प्रदान गर्न नगर कार्यपालिकामा सिफारिस गर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने वाहेक अन्य विद्यालयको कक्षा एघार र बाह्र को कक्षा थप र विषय थप गर्ने अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था संघिय वा प्रदेश शिक्षा ऐन तथा अन्य प्रचलित कानून बमोजिम हुने छ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम अनुमति दिँदा आधारभूत तथा माध्यमिक दुवै तहको विद्यालयको हकमा शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा सामान्यत एक महिना अगावै दिनुपर्ने छ ।
- (६) विद्यालयहरूको अनुमति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने छ ।
- (७) मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति सम्बन्धी प्रक्रिया र मापदण्ड प्रचलित कानूनबमोजिम हुने छ ।

९. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको अनुमति एवम् अनुमति रद्द गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्था :

- (१) नगरपालिकाले प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाका लागि सम्बन्धन दिने अधिकार प्राप्त निकायबाट तोकिएको मापदण्ड र सो निकायको सम्बन्धनका आधारमा मापदण्ड पूरागर्ने विद्यालय वा संस्थालाई कुनै विषयमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) अनुसार अनुमति प्राप्त विद्यालय वा संस्थाले सन्तोषजनक रूपमा तोकिएका कार्य नगरेमा नगरपालिकाले त्यस्तो अनुमति रद्द गर्न सक्ने छ । तर अनुमति रद्द गर्नु अघि त्यस्ता संस्थालाई सफाइको मौका दिनुपर्ने छ ।

१०. नगर शिक्षा समितिको गठन : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधार, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीतिगत सुभावा दिन देहाय बमोजिमको नगर शिक्षा समिति रहने छ :

- (क) नगर प्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाको निर्वाचित सदस्य - अध्यक्ष
- (ख) नगर कार्यपालिकाद्वारा मनोनित नगरसभाको सदस्यहरू मध्येबाट एक महिला र एक दलित समेत गरी २ जना सदस्य - सदस्य
- (ग) संयोजक, सामाजिक विकास समिति, नगर कार्यपालिका - सदस्य
- (घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
- (ङ) सामुदायिक विद्यालयमा कम्तीमा दस वर्ष स्थायी सेवा गरेका शिक्षकहरूमध्येबाट आधारभूत तह र माध्यमिक तहको प्रतिनिधित्व हुनेगरी कार्यपालिकाद्वारा मनोनित कम्तीमा एक जना महिला सहित २ जना - सदस्य
- (च) संस्थागत विद्यालयहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने संस्थाहरू मध्येबाट समितिको अध्यक्षद्वारा मनोनित एक जना - सदस्य
- (छ) सामुदायिक विद्यालयका व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिद्वारा मनोनित एक जना अध्यक्ष - सदस्य
- (ज) समाज सेवी, शिक्षाविद् र रु १० लाख भन्दा बढि चन्दादिने चन्दादाताहरूमध्येबाट नगर कार्यपालिकाद्वारा मनोनित एक महिला सहित २ जना - सदस्य
- (झ) नेपाल शिक्षक महासङ्घको नगर अध्यक्ष - सदस्य
- (ञ) शाखा अधिकृत(शिक्षा) वा नगरकार्यपालिकाले तोकेको कर्मचारी - सदस्य सचिव
- (२) नगर प्रमुख अध्यक्ष नभई कार्यपालिकाको अन्य सदस्य शिक्षा समितिको अध्यक्ष भएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सदस्य रहने ठाउँ खालि रहने र सामाजिक विकास समितिको अध्यक्ष नै शिक्षा समितिको अध्यक्ष भएमा निजको ठाउँमा सदस्य पद खालि रहनेछ ।

- (३) समितिले आवश्यकता अनुसार शिक्षकका नगरस्तरिय पेशागत संघ/संगठनका प्रमुख वा प्रतिनिधिलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (४) शिक्षा समितिको बैठक सामान्यत दुई महिनामा एक पटक बस्नेछ ।
- (५) मनोनित सदस्यको पदावधि मनोनित भएको मितिले दुई वर्षको हुने छ । तर मनोनित सदस्यले आफ्नो पद अनुसारको आचरण पालना गरेको नपाइएमा मनोनयन गर्ने पदाधिकारी वा निकायले निजलाई जुनसुकै बखत हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी पदबाट हटाउनुअघि निजलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मौका दिनुपर्ने छ ।

११. नगर शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : नगर शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायअनुसार हुने छ ।

- (क) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्वच्छ एवम् शान्त शैक्षिक वातावरण कायम राख्न तथा शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक कार्ययोजना बनाई कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,
- (ख) विशेष आवश्यकता भएकाहरुका लागि शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (ग) विद्यालयलाई आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउन नगर कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने तथा विद्यालयहरूलाई क्रमशः आर्थिक रुपमा आत्मनिर्भर बनाउन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने र गराउने,
- (घ) शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थी कल्याणका लागि स्वीकृत योजना बमोजिम कार्यक्रम बनाउने,
- (ङ) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्न तथा विद्यालयको समृद्धिका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (च) विद्यालयको विकासको लागि सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमहरूलाई सहयोग गर्ने,
- (छ) विद्यालयको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार अनियमितता देखिएमा तोकिए अनुसारको कारवाही गर्ने/ गराउने,
- (ज) तोकिएको भन्दा न्यून विद्यार्थी सङ्ख्या भएमा वा विद्यालय नै नचाहिने भएमा वा बारम्बार विद्यालयमा नियम विपरीत कार्य

भएमा आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याएर त्यस्ता विद्यालय बन्द गर्न कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,

- (भ) शैक्षिक क्यालेन्डर बनाउने र सोबमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्न व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिने तथा सो बमोजिम काम भए नभएको अनुगमन गर्ने,
- (ब) नगरक्षेत्रलाई उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य केन्द्रका रूपमा विकास गर्ने,
- (ट) नगरका विद्यालयस्तरीय खेलकुद, स्काउट, सहक्रियाकलाप र अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा विकासका लागि आर्थिक स्रोत जुटाउने,
- (ठ) आवासीय विद्यालयका विद्यार्थीका लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर तोक्ने,
- (ड) नगरपालिकाबाट स्वीकृत शिक्षा योजना र मापदण्डभित्र रही आवश्यक निर्देशन दिने,
- (ढ) विद्यालयले कायम गर्नुपर्ने न्यूनतम सरसफाइ तथा शौचालयको मापदण्ड तोक्ने,
- (ण) प्रत्येक वर्ष नगर क्षेत्रभित्रको दरबन्दी मिलान कार्य तथा नयाँ विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न वा तह थपको अनुमति दिन वा विद्यालय गाभ्ने सम्बन्धि आवश्यक विवरण तयार गरि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,
- (त) नगर क्षेत्रभित्र विशेष आवश्यकता भएका सडक तथा होटल मजदुर बालबालिकाहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी उनीहरूका लागि शिक्षाको आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
- (थ) विद्यालय सुधार तथा विकासका लागि निर्देशन गर्ने,
- (द) विद्यालयमा न्यूनतम पूर्वाधार पूरा गरेका विद्यालयलाई प्राविधिक तथा व्यावसायिक विषय सञ्चालन गर्न अनुमतिको लागि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,
- (ध) विद्यालय, शिक्षक, कर्मचारी र प्रधानाध्यापकहरूको कार्यसम्पादन मापनको आधार निर्धारण गर्ने तथा सो आधारमा मुल्यांकन गरि दण्ड र पुरस्कारको लागि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,

(न) नगर क्षेत्रमा शिक्षाको सुधार र विकासको लागि नगरले लिएको नीति कार्यान्वयन गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।

१२. वडा शिक्षा समिति : (१) वडा क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालयको व्यवस्थापन, रेखदेख र समन्वय गर्ने कार्यका लागि प्रत्येक वडामा देहाय बमोजिमको वडा शिक्षा समिति हुने छ ।

(क) वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्य - अध्यक्ष

(ख) सम्बन्धित वडा क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूमध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना अध्यक्ष - सदस्य

(ग) स्थानीय समाजसेवी वा शिक्षा प्रेमीहरूमध्येबाट वडा समितिद्वारा मनोनित एकजना दलित र एकजना महिला सदस्य सहित दुई जना -सदस्य

(घ) सम्बन्धित वडा क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू मध्येबाट सम्बन्धित वडा समितिले मनोनित गरेको एकजना प्रधानाध्यापक - सदस्य

(ङ) सम्बन्धित वडा स्थित विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा वा स्रोत कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालय वा अपाङ्गता सम्बन्धी शिक्षण संस्थाबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी वडा शिक्षा समितिबाट मनोनित एक जना - सदस्य

(च) सम्बन्धित स्रोतव्यक्ति वा स्रोतव्यक्ति नभएको अवस्थामा वडा सचिव - सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुने छ । तर मनोनित सदस्यले आफ्नो पदअनुसारको आचरण पालना गरेको नपाइएमा मनोनयन गर्ने पदाधिकारी वा निकायले निजलाई जुनसुकै बखत हटाउन सक्ने छ । तर त्यसरी पदबाट हटाउनुअघि निजलाई आफ्नो सफाई पेस गर्ने मौका दिनुपर्ने छ ।

(३) वडा शिक्षा समितिको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३. विद्यालय व्यवस्थापन समिति: (१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहने छ :

- (क) अभिभावकहरूले आफूहरूमध्येबाट छान्नी पठाएका एकजना महिला सहित तीनजना अभिभावक - सदस्य
 - (ख) विद्यालय रहेका वडाको वडा अध्यक्ष वा निजले तोकेका वडा समितिका सदस्यहरूमध्येबाट एकजना सदस्य - सदस्य
 - (ग) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षा प्रेमी वा विद्यालयलाई निरन्तर दस वर्षदेखि सहयोग गर्ने वा विद्यालयलाई दस लाख वा सोभन्दा बढी नगद वा जिन्सी सहयोग गरेका व्यक्तिहरूमध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एकजना महिला सहित दुई जना - सदस्य
 - (घ) कार्यपालिकाले मनोनित गरेको सम्बन्धित क्षेत्रको शिक्षाप्रेमी वा अभिभावक मध्येबाट एक जना - सदस्य
 - (ङ) विद्यालयका शिक्षकहरूले आफूहरूमध्येबाट छान्नी पठाएको एक जना शिक्षक - सदस्य
 - (च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव
- (२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूमध्ये उपदफा (१) को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिमका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट छान्नेको सदस्य सो समितिको अध्यक्ष हुनेछ ।
- (३) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभएसम्मका लागि वा अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सो समितिका ज्येष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- (४) विद्यालय व्यवस्थापन समितिले सम्बन्धित विद्यालय निरीक्षक र स्रोतयक्तिलाई सो समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

- (५) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।
- (क) विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,
- (ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने,
- (ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने,
- (घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी नगर शिक्षा समितिलाई दिने,
- (ङ) विद्यालयमा स्वच्छ, शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनीतिक, धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको वातावरण धमिल्याउन नदिने,
- (च) कार्यपालिकाबाट खटिएर आएको शिक्षकलाई हाजिर गराई काममा लगाउने,
- (छ) प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि नगर शिक्षा समितिको प्रतिनिधि, विद्यालयका चन्दादाता, संस्थापक, समाजसेवी, शिक्षाविद् र अभिभावकहरूको भेला गराई शैक्षिक उपलब्धि र आगामी वर्षको शैक्षिक कार्यक्रमहरूको सम्बन्धमा जानकारी गराउने र विद्यालयको अधिल्लो शैक्षिक वर्षको आयव्यय सम्बन्धमा तोकिए बमोजिम सामाजिक परीक्षण गराई नगरपालिका कार्यालयले तोकेको लेखापरीक्षकबाट विद्यालयको वार्षिक लेखापरीक्षण गराउने,
- (ज) लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनअनुसार तत्काल आवश्यक कारवाही गर्ने र त्यसको प्रतिवेदन कार्यालयमा पेस गर्ने,
- (झ) विद्यालयका लागि चाहिने आवश्यक आर्थिक स्रोत जुटाउने,
- (ञ) शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमका लागि छनोट गर्ने,

- (ट) रिक्त दरवन्दीमा शिक्षक पदपूर्तिका लागि पद रिक्त भएको मितिले पन्, दिनभित्र शिक्षा शाखामा अनुमति माग गर्ने/गराउने,
- (ठ) विद्यालय निरीक्षक वा नगरपालिकाको कुनै पदाधिकारीले विद्यालयको निरीक्षण गर्दा हाजिरी पुस्तिका वा विद्युतीय हाजिरीमा गयल जनाएकोमा त्यस्ता गयल भएका शिक्षक तथा कर्मचारीको गयल भएको दिनको तलब कट्टी गर्ने,
- (ड) विद्यालयमा लक्षित समूहका लागि विशेष प्रकृतिको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिएमा कार्यालयमा अनुरोध गर्ने,
- (ढ) मापदण्ड बनाई शिक्षक एवम् कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने,
- (ण) शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्ने सम्बन्धमा तोकिए बमोजिम पदाधिकारी रहेको बढीमा एघार सदस्य रहेको शिक्षक अभिभावक सङ्घ गठन गर्ने,
- (त) नगर शिक्षा समितिले दिएका निर्देशनको पालना गर्ने र गराउने ।
- (६) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहाय अनुसारका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहने छ :
- (क) विद्यालयका संस्थापक वा लगानीकर्ताहरूमध्येबाट निजहरूको सिफारिसमा नगर प्रमुखद्वारा मनोनित एक जना -अध्यक्ष
- (ख) अभिभावकहरूमध्येबाट एकजना महिला रहने गरी अभिभावक भेलाबाट मनोनित दुईजना - सदस्य
- (ग) स्थानीय शिक्षाप्रेमी वा समाजसेवीहरूमध्येबाट सम्बन्धित वडा समितिद्वारा मनोनित एकजना सदस्य - सदस्य
- (घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको शाखा अधिकृत(शिक्षा) वा कार्यालयको अधिकृत कर्मचारी एक जना- सदस्य

- (ड) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएको एक जना शिक्षक - सदस्य
- (च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव
- (७) मनोनित सदस्यको पदावधि मनोनित भएको मितिले तीन वर्षको हुने छ । तर निज सदस्यहरूले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा त्यसरी मनोनयन गर्ने पदाधिकारीले निजलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ । त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि निजलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।
- (९) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :
- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त स्रोत र साधनको परिचालन गर्ने,
- (ख) विद्यालयका लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,
- (घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्ने,
- (ङ) प्रचलित कानूनबमोजिम तोकिएको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागू गर्ने,
- (च) आयोगबाट अध्यापन अनुमतिपत्र लिई प्रचलित कानूनबमोजिम शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा नियुक्त गर्ने,
- (छ) नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले तोकेको तलब स्केलमा नघटाई शिक्षकलाई तलबभत्ता उपलब्ध गराउने,
- (ज) अनुशासनहीन शिक्षकउपर कारवाही गर्ने,
- (झ) नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका निर्देशनहरूको पालना गर्ने,

- (ज) कम्तीमा दस प्रतिशत बालबालिकाहरुलाई निशुल्क पठनपाठनको व्यवस्था गराउने,
- (ट) नगर शिक्षा समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुसार शुल्क लिने र लिन लगाउने,
- (ठ) तोकिएबमोजिम प्रक्रिया र सूचकहरुका आधारमा प्रत्येक वर्ष सामाजिक परीक्षण गराउने,
- (ड) नगर शिक्षा समितिले दिएको आदेश तथा निर्देशनहरुको पालना गर्ने र गराउने ।

- (१०) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठक दुई महिनाको एकपटक बस्नुपर्नेछ । बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
- (११) प्राविधिक तथा व्यावसायिक विषयमा अध्ययन वा तालिम गराउने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा नगरस्तरका उद्योग तथा वाणिज्य सङ्घका दुई जना प्रतिनिधि समेत सदस्य रहनेछन् ।

१४. व्यवस्थापन समितिको पदाधिकारी हुन नसक्ने: देहायको व्यक्ति व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य हुन सक्ने छैन :

- (क) गैर नेपाली नागरिक,
- (ख) पच्चीस वर्ष उमेर पूरा नभएको,
- (ग) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेको,
- (घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसुरदार ठहरिएको ,
- (ड) अन्य विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा सदस्य पदमा रहेको

१५. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने : (१) कुनै विद्यालय व्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमा वा विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा नगर शिक्षा समितिले त्यस्तो

विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई विघटन गर्न सक्ने छ । तर त्यसरी विघटन गर्नुअघि उक्त समितिलाई आफ्नो सफाई पेस गर्ने मनासिब मौका दिनुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा अन्य कुनै कारणले विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न संभव नभएको अवस्थामा तत्कालका लागि कार्य सञ्चालन गर्न नगर शिक्षा समितिले तोकिएबमोजिमको एक अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्ने छ ।

१६. विद्यालय सार्न, गाभ्नु, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने :

(१) नगर शिक्षा समितिले सञ्चालन भइरहेका कुनै विद्यालयलाई तोकिएको मापदण्डको आधारमा एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटै विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालयमा कक्षा थप वा तह थप गरी सञ्चालन गर्न अनुमति दिन कार्यपालिका समक्ष सिफारिस गर्न सक्ने छ ।

(२) कुनै विद्यालय गाभ्ने आधार औचित्यपूर्ण नदेखिएमा नगर शिक्षा समितिले त्यस्तो विद्यालयको माथिल्लो तह वा कक्षा घटाउन सिफारिस गर्न सक्ने छ ।

(३) कुनै विद्यालय अर्को विद्यालयमा गाभ्ने भएमा त्यस्तो विद्यालयको चल अचल सम्पत्ति, फर्निचर, पाठ्यपुस्तक, पाठ्यसामग्री लगायतका अन्य शैक्षिक सामग्रीको विवरण अद्यावधिक गरी गाभिए पश्चात अस्तित्वमा रहने विद्यालयलाई हस्तान्तरण एवम् जिन्सी दाखिला गरी अभिलेखमा आमदानी बाँध्नुपर्ने छ ।

परिच्छेद ४

शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी, सेवाको सर्त तथा योग्यता

१७. शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) विद्यालय व्यवस्थापन समितिले विद्यालयका लागि विद्यार्थी सङ्ख्या र तोकिएको आधारमा आवश्यक दरबन्दी पहिचान गरी वडा शिक्षा समितिमा पेस गर्नुपर्ने छ र वडा शिक्षा समितिले आवश्यक निर्णय गरी नगर शिक्षा समितिमा लेखी पठाउनुपर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम माग भएको अवस्थामा वा नगर शिक्षा समितिले आवश्यक देखेको खण्डमा विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार, विद्यार्थी सङ्ख्या, अध्ययन-अध्यापनको विषय तथा वित्तीय स्रोतको सुनिश्चितता समेतका आधारमा सामुदायिक विद्यालयको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी विद्यालयलाई आवश्यक पर्ने दरबन्दीको प्रस्ताव तयार गरी कार्यपालिकामा पेस गर्नुपर्ने छ ।
- (३) कार्यपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम प्रस्तुत सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम जस्ताको त्यस्तै वा परिमार्जन सहित दरबन्दी स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।

१८. शिक्षकको सेवाको सर्त : (१) शिक्षकका सेवा सर्तहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् :

- (क) शिक्षकले आफू नियुक्त भएको विषयको अनिवार्य रूपमा अध्यापन गर्नुपर्ने छ ।
- (ख) आफू बिदा बस्नु परेको अवस्थामा विद्यालय प्रशासनसँग स्वीकृति लिनुपर्ने छ । साथै प्रधानाध्यापकको हकमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको अनुमति लिनुपर्ने छ । तर प्रधानाध्यापकले विद्यालय प्रशासनलाई जानकारी गराई तीन दिनसम्म क्यावि/पर्व बिदा लिन सकिने छ ।

(ग) शिक्षकले विद्यालयको शैक्षिक पात्रो अनुरूप आफ्नो विषयको शैक्षणिक योजना विद्यालय प्रशासनबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।

(घ) शिक्षकले दफा ३० बमोजिमको आचारसंहिता पालना गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सेवाको सर्त पालना गर्नु शिक्षकको कर्तव्य हुनेछ ।

१९. कर्मचारीको सेवाको शर्त : (१) विद्यालयका कर्मचारीको सेवाका सर्तहरू देहायबमोजिम हुनेछन् :

(क) विद्यालयमा नियमित उपस्थित भई दैनिक प्रशासनिक कार्य गर्नुपर्ने छ ।

(ख) विद्यालयका शिक्षक, कर्मचारी एवम् विद्यार्थीको लगत तथा अभिलेख अद्यावधिक बनाईराख्नु पर्नेछ ।

(ग) आफू विदा बस्नु परेको अवस्थामा प्रधानाध्यापकसँग स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(घ) प्रधानाध्यापकले तोकेको विद्यालय प्रशासनसँग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्नुपर्ने छ ।

(ङ) विद्यालयले निर्माण गरी लागू गरेको आचारसंहिता पालना गर्नुपर्ने छ ।

(च) अन्य शर्त तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२०. शैक्षिक योग्यता : विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीको लागि चाहिने शैक्षिक योग्यता प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

२१. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने : (१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धी कार्यमा बाहेक विद्यालयले अन्य कार्यमा लगाउन हुँदैन ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्यालयको पठनपाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, प्राकृतिक प्रकोप उद्धार वा प्रचलित कानूनबमोजिमको अन्य काममा खटाउन सकिने छ ।
२२. तलबभत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने : विदा स्वीकृत गराई बसेको वा शैक्षिक प्रयोजनका लागि काजमा रहेको वा दफा (१९) को उपदफा (२) अनुरूपको काममा खटिएको अवस्था बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षकले अनुपस्थित अवधिको तलबभत्ता पाउने छैन र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा गणना हुनेछैन ।

परिच्छेद ५

शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति, वृत्ति विकास, सजाय तथा सेवाको सुरक्षा

२३. शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था : शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति प्रचलित कानूनबमोजिम प्रतिस्पर्धात्मक प्रणालीबाट मात्र गर्न सकिने छ ।
२४. शिक्षकको सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्रको एक विद्यालयबाट अर्को विद्यालयमा, समान तह तथा विषय मिल्ने दरबन्दीमा नगरकार्यपालिकाले शिक्षकको सरुवा गर्न सक्नेछ ।
- (२) शिक्षकको सरुवा सामान्यतया प्रत्येक शैक्षिक सत्रको पहिलो वा अन्तिम महिनामा गरिने छ ।
- (३) एक पटक सरुवा भएको शिक्षकलाई सरुवा भएको विद्यालयमा सामान्यतया दुईवर्ष सेवा अवधि पूरा नभई सरुवा गरिने छैन ।
- (३) सरुवा हुन चाहने शिक्षकले तोकिए बमोजिमको फाराम भरी कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्ने छ ।

- (४) उपदफा (३) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा कार्यालयले दरबन्दी रिक्त र विषय मिल्ने देखिएमा त्यस्तो शिक्षकलाई सरुवा गर्न सक्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष कारणवश कुनै शिक्षकलाई सरुवा नगरी नहुने स्थिति परेमा त्यसको कारण खुलाई कार्यालयले आफ्नो क्षेत्रभित्र सरुवा गर्न सक्नेछ ।
२५. अन्तरस्थानीय तह शिक्षक सरुवा सहमति सम्बन्धी व्यवस्था : अन्तरस्थानीय तह वा अन्तरजिल्ला सरुवाको लागि सरुवा भई जान चाहने शिक्षकबाट सरुवा भई जान चाहेको विद्यालय र सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यालय तथा आफू सेवारत विद्यालयको सरुवा सहमतिको सिफारिससहित निवेदन पेस हुन आएमा कम्तीमा एकवर्ष स्थायी सेवा अवधि पूरा भएको शिक्षकलाई सरुवाको सहमति दिन सकिने छ ।
२६. करार शिक्षक नियुक्तिको अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था : (१) विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा शिक्षक नियुक्ति गर्न व्यवस्थापन समितिको निर्णय सहित कार्यालयमा विज्ञापनको लागि अनुमति माग भएमा शिक्षक नियुक्ति गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाउन अनुमति दिन सकिने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति प्राप्त भएको अवस्थामा तोकिएबमोजिमको प्रतिस्पर्धा प्रणालीबाट मात्र करारमा शिक्षक नियुक्त गर्नुपर्ने छ ।
२७. करार शिक्षक छनोट तथा सिफारिस समिति : (१) सामुदायिक विद्यालयमा करार शिक्षक नियुक्तिका लागि छनोट तथा सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको एक शिक्षक छनोट तथा सिफारिस समिति रहनेछ :
- (क) सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष
- संयोजक
- (ख) शाखा अधिकृत(शिक्षा) वा नगरपालिका कार्यालयले तोकेको कर्मचारी
- सदस्य

- (ग) सम्बन्धित विषयका विज्ञ दुई जना - सदस्य
- (घ) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य-सचिव
- (२) करार शिक्षक छनोटको परीक्षा सञ्चालन सम्बन्धित स्रोतकेन्द्र वा कार्यालयले तोकेको स्थानमा हुनेछ ।
- (३) शिक्षक छनोट तथा सिफारिस समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरेवमोजिम हुनेछ ।
- (४) सम्बन्धित स्रोतव्यक्तिलाई करार शिक्षक नियुक्तिका लागि छनोट तथा सिफारिस समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रित सदस्यको रूपमा बोलाउन सकिनेछ ।
२८. सामुदायिक विद्यालयमा कर्मचारीको करार नियुक्ति सम्बन्धमा : विद्यालय कर्मचारीहरूको करार नियुक्ति सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुने छ ।
२९. शिक्षक तथा कर्मचारीको तालिम सम्बन्धी व्यवस्था : नगर कार्यपालिकाले माग र आवश्यकताका आधारमा कार्यक्रम तथा कार्ययोजना बनाई तालिम सञ्चालन गर्न सक्ने छ ।
३०. शिक्षकले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :
- (क) विद्यालयमा नियमितरूपमा समयमै उपस्थित हुने,
- (ख) वार्षिक शैक्षणिक योजना र शिक्षण सुधार योजना बनाई पूर्णरूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।
- (ग) आफू अनुशासित रही विद्यार्थीहरूलाई अनुशासित बनाईराख्न सदा प्रयासरत रहने ।
- (घ) सबै विद्यार्थीप्रति समान व्यवहार गर्ने ।
- (ङ) विद्यालय हाताभिन्न कुनै धार्मिक, राजनीतिक तथा सामाजिक सद्भाव बिथोल्ने खालको कुनै पनि किसिमको व्यवहार प्रदर्शन नगर्ने वा त्यस्ता कुनै पनि गतिविधिमा सरिक नहुने ।

- (च) विद्यालय निर्माण, विकास तथा शिक्षणसिकाइ सुधार सम्बन्धमा प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समितिले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्ने ।
- (छ) प्रधानाध्यापकले उपरोक्त सम्पूर्ण कार्यहरू गर्नुका साथै उपयुक्त शैक्षिक वातावरण निर्माण, विद्यालयको शैक्षिक स्तर उकास्न समग्र योजना निर्माण, शिक्षकहरूको कार्यको अवलोकन, मुल्यांकन, पृष्ठपोषण तथा सुभाव र आवश्यक अन्य सहायता प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
- (ज) विद्यालयका प्रधानाध्यापक, शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवाको अन्य सर्त तथा सुरक्षा तोकिएबमोजिम र प्रचलित कानून बमोजिम हुने छ ।
३१. शिक्षकको अनुशासन र आचरण : शिक्षकको अनुशासन र आचरण प्रचलित कानूनमा तोकिएबमोजिम हुने छ ।
३२. शिक्षक तथा कर्मचारीले गर्न नहुने गरी निषेध गरिएको : (१) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीले देहायका कार्य गर्न पाउने छैन :-
- (क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गर्न,
- (ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षणमा लापरवाही वा गैर जिम्मेवारपूर्ण कार्य गर्न,
- (ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृतिविना प्रवेश गर्न,
- (घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गर्न,
- (ङ) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गर्न,
- (च) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिन,
- (छ) अनुमति नलिई कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्न,

(ज) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गर्न,

(झ) मदिराजन्य तथा लागुऔषधजन्य पदार्थको सेवन गरी विद्यालयमा आउन,

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित कार्य तथा संघीय शिक्षा ऐनले निषेध गरे अनुरूपका अन्य कार्यहरू गर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई नगर कार्यपालिकाले प्रचलित कानूनको प्रकृया अपनाई कारवाहि गर्नु पर्नेछ ।

३३. सजाय तथा पुनरावेदन : विद्यालयका स्थायी शिक्षक तथा कर्मचारीको विशेष सजाय तथा पुनरावेदन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय शिक्षा ऐन तथा प्रचलित कानूनमा उल्लेख भए बमोजिमहुने छ ।

परिच्छेद ६

परीक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन तथा गुणस्तर मापन

३४. नगर परीक्षा समिति : (१) आधारभूत तहको अन्तमा लिइने परीक्षाको सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि देहायको एक नगर परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति रहने छ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - अध्यक्ष

(ख) सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा एक महिलासहित अध्यक्षद्वारा मनोनित दुई जना शिक्षक - सदस्य

(ग) अध्यक्षले तोकेको अधिकृत स्तरको कर्मचारी एक जना - सदस्य

(घ) शाखा अधिकृत(शिक्षा) वा कार्यालयले तोकेको कर्मचारी - सदस्य सचिव

(२) मनोनित सदस्यको पदावधि मनोनित भएको मितिले दुई वर्षको हुने छ । तर मनोनित सदस्यको कार्य सन्तोषजनक नभएमा अध्यक्षले जुनसुकै समयमा हटाउन सक्ने छ । तर त्यसरी हटाउनुअघि त्यस्तो मनोनित सदस्यलाई सफाईको मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

३५. नगर परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) नगर परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) परीक्षा परिचालन सम्बन्धमा नीति निर्धारण गर्ने,
- (ख) परीक्षा केन्द्र तोक्ने,
- (ग) आवश्यकताअनुसार विद्यालयलाई समूहमा विभाजन गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने,
- (घ) परीक्षाफल प्रकाशित गर्ने तथा परीक्षार्थीलाई प्रमाण पत्र दिने,
- (ङ) संस्थागत विद्यालयको परीक्षा शुल्क निर्धारण तथा परीक्षा सम्बन्धी काममा संलग्न व्यक्तिहरूको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने,
- (च) कुनै परीक्षा केन्द्रमा अनियमितता भएमा आवश्यकताअनुसार परीक्षा बदर गरी पुनःपरीक्षा गराउने वा त्यस्तो परीक्षा केन्द्र बन्द गर्ने,
- (छ) प्राकृतिक प्रकोप वा कुनै विपद वा अन्य कुनै कारणबाट निर्धारित समयमा परीक्षा सञ्चालन गर्न वा परीक्षाफल प्रकाशित गर्न बाधा पर्न गएमा तुरुन्त आवश्यक निर्णय लिने,
- (ज) नगर शिक्षा समितिबाट तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

३६. परीक्षाको सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नगर परीक्षा समितिले आधारभूत तहको अन्तिम परीक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नेछ ।

- (२) नगर शिक्षा समितिले माध्यमिक तहको परीक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक समन्वय गर्नुपर्ने छ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) बाहेकका परीक्षा सञ्चालन नगर परीक्षा समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम विद्यालयले गर्ने छ ।
- (४) कक्षा ५ को अन्तिम परीक्षा नगर परीक्षा समितिले निर्धारण गरे अनुसार सञ्चालन हुने छ ।

३७. शैक्षिक गुणस्तर तथा सिकाइ उपलब्धि मापन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) विद्यालयले प्रत्येक शैक्षिक सत्रको पहिलो महिनाभित्र अधिल्लो शैक्षिक सत्रको परीक्षाफलको विश्लेषण गरी नगर शिक्षा समितिसमक्ष पेश गर्नुपर्ने छ ।
- (२) नगर शिक्षा समितिले उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त विश्लेषणको अध्ययन गरी शैक्षिक गुणस्तर बढोत्तरीका लागि आवश्यक सुधारको प्रक्रिया अगाडि बढाउनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-७

विविध

३८. शिक्षाको माध्यम : (१) विद्यालय शिक्षाको माध्यम नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा दुवै भाषा हुनेछ ।
- (२) प्राथमिक शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिने छ ।
- (३) भाषा विषयमा अध्यापन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुने छ ।
३९. प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र स्थापना : (१) कुनै संस्था वा विद्यालयले प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र स्थापना गर्न चाहेमा अनुमतिका लागि सम्बन्धित वडा कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा त्यस्तो निवेदनका सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्दा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र स्थापना गर्न तोकिएको मापदण्ड तथा प्रक्रिया पूरा भई अनुमति दिन मनासिव देखिएमा आवश्यक सर्त तोक्यो वडा समितिले अनुमति दिन सक्ने छ । तर नगरपालिकालाई आर्थिक दायित्व पर्ने गरी यस्तो केन्द्र खोलिने भएमा नगर कार्यपालिकाको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।
- (३) कुनै संस्थाले उपदफा (२) बमोजिम तोकिएको सर्त अनुरूप प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन नगरेमा वडा समितिले त्यस्तो केन्द्रलाई दिएको अनुमति जुनसुकै बखत रद्द गर्न सक्ने छ । तर त्यसरी रद्द गर्नुअघि त्यस्तो संस्थालाई सफाइ पेस गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन

४०. **विद्यालयको सम्पत्ति :** (१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिने छ ।

(२) यस ऐनबमोजिम अनुमति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको चल अचल सम्पत्ति अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा नगरपालिकाले सामुदायिक वा सार्वजनिक हितका अन्य कार्यमा प्रयोग गर्न सक्ने छ ।

(३) विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा सङ्घसंस्थासँग दान दातव्यको रूपमा कुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगर कार्यपालिकाको स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(४) अपाङ्गता भएका बालबालिकाको लागि तोकिएबमोजिम भाषाको माध्यम प्रयोग गर्न सकिने छ ।

४१. **विद्यालयलाई छुट र सुविधा :** (१) सामुदायिक विद्यालयको नाममा सम्पत्तिको लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेसन दस्तुर लाग्ने भए नगरपालिकाले लिने हकमा त्यस्तो दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।

(२) शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन हुने संस्थागत विद्यालयको सम्पत्तिको लिखत पारित गर्दा नगरपालिकामा कुनै दस्तुर लाग्ने छैन ।

४२. **शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) प्रचलित कानूनले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) संस्थागत विद्यालयले नगर शिक्षा समितिले तोकिएको मापदण्डबमोजिम शुल्क निर्धारण गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन बाधा पर्ने छैन ।

४३. छात्रवृत्ति सम्बन्धी व्यवस्था : (१) वर्तमान संविधानमा भएको आधारभूत तहसम्मको शिक्षालाई अनिवार्य बनाउने व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्न नगरभित्रका सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत वा विद्यालय आउन नसकेका वा गरिबीकै कारण विद्यालय छाडेका अत्यन्तै गरिब परिवारका बालबालिकालाई शिक्षामा निरन्तरता दिन तथा शिक्षणसिकाइमा पुनरागमन गर्न राहत हुने गरी कार्यपालिकाले निश्चित मापदण्ड बनाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी सङ्ख्याको कम्तीमा दस प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिएबमोजिमका विपन्न, अपाङ्गता भएका, महिला, दलित वा जनजाति, जेहेन्दार विद्यार्थीलाई निःशुल्क छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने छ । त्यसरी प्रदान गरिएको छात्रवृत्तिको विवरण विद्यालयमा सार्वजनिक गरी एक प्रति कार्यालयमा समेत पठाउनुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको छात्रवृत्तिको लागि विद्यार्थी छनोट गर्ने आधार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४४. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नगरपालिकाले कुनै सामुदायिक विद्यालयमा विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा वा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा वा खुला शिक्षा सञ्चालन गर्ने पूर्वाधार तोकिए बमोजिम हुने छ ।

(३) नगरपालिकाले तोकिएको मापदण्ड पूरा गर्ने विद्यालयलाई विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा वा खुला शिक्षा सञ्चालन गर्नका लागि अनुमति प्रदान गर्न सक्ने छ ।

- (४) दूर शिक्षा, विशेष शिक्षा र समावेशी शिक्षाको सञ्चालन साधारण शिक्षा सरह हुने छ ।
- (५) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि दृष्टिविहीन, न्यून दृष्टियुक्त, पूर्ण दृष्टिविहीन, बहिरा, सुस्त श्रवण, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता तथा श्रवण-दृष्टिविहीन भएका बालबालिकाको लागि पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षण सिकाइ र मूल्याङ्कन प्रणालीमा फरक व्यवस्था गर्न सकिने छ ।
४५. गुरुकुल, आश्रम, गुम्बा वा गोन्पा सम्बन्धमा : १) गुरुकुल, आश्रम, मदरसा, गुम्बा वा गोन्पा समेतका सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले सञ्चालन गर्ने शिक्षा सम्बन्धी नीति, पाठ्यक्रम, त्यस्ता संस्थालाई दिने अनुदान तथा समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानूनले तोकिए बमोजिम हुने छ ।
४६. अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी व्यवस्था: (१) विद्यालयहरूले नगर शिक्षा समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।
- (२) नगर कार्यपालिकाले वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी अन्तरविद्यालय प्रतिस्पर्धात्मक अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।
- (३) अन्तरविद्यालय प्रतिस्पर्धात्मक अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालनसम्बन्धी थप व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने छ ।
- (४) विद्यालयहरूले प्रत्येक शुक्रवार अपरान्ह पछिको समयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।
४७. विद्यालयको शिक्षक तथा विद्यार्थीको पोसाक सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नगरपालिकाभित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीको पोसाक नगर कार्यपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निर्धारण भएको पोसाकको पालना गर्नु सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

४८. प्रधानाध्यापकको छनोट, काम, कर्तव्य र अधिकारसम्बन्धी व्यवस्था : प्रधानाध्यापकको नियुक्ति शिक्षा सम्बन्धि संघीय तथा प्रदेश ऐन र यस ऐन बमोजिम गरिने छ । निजको कार्य अवधि, अनुभव र योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ । काम कर्तव्य र अधिकार संघीय ऐन, प्रदेश ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बन्ने नियम वा कार्यविधिमा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
४९. पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री : (१) विद्यालयमा पठन पाठन हुने पाठ्यक्रम प्रचलित कानून बमोजिम हुने छ ।
- (२) नगरपालिकाले सङ्घीय र प्रदेश कानून प्रतिकूल नहुने गरी आफ्नो विशिष्ट आवश्यकता बमोजिमका थप पाठ्यक्रम बनाई लागू गर्न सक्ने छ ।
- (३) समयमा पाठ्यपुस्तकको व्यवस्थाका लागि विद्यालयले समयमै कार्यालयसंग आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।
५०. विद्यालयको बिदा सम्बन्धमा : (१) कार्यपालिकाले नेपाल सरकारले तोकेको सार्वजनिक बिदासँग तादात्म्य कायम हुने गरी विद्यालयको सार्वजनिक बिदा निर्धारण गर्न सक्ने छ ।
- (२) विद्यालयले कार्यपालिकाद्वारा निर्धारण गरेबमोजिम एक शैक्षिक सत्रमा हिउँदे बिदा वा वर्षे बिदा वा दुवै गरी बढीमा पैंतालिस दिनसम्म बिदा दिन सक्ने छ ।
- (३) विद्यालयले कार्यालयलाई जानकारी गराई एक शैक्षिक सत्रमा बढीमा ५ दिन स्थानीय आवश्यकता अनुसार विद्यालयमा बिदा दिन सक्ने छ ।
- (४) माथि उल्लेखित उपदफा बाहेक अन्य दिन विद्यालय बन्द गरेमा प्रधानाध्यापकलाई विभागीय कारबाही गरिने छ ।
५१. अनुदान कटौती गरिने : विद्यालयले तोकिएको अवधिसम्म शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्तो विद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकममा तोकिए बमोजिम कटौती गर्न सकिने छ ।

५२. लेखापरीक्षण, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्यौट र सम्परीक्षण : विद्यालयको आय, व्यय र सम्पत्तिको आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्यौट र सम्परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
५३. अनुमति लिनुपर्ने : (१) कुनै संस्था वा व्यक्तिले शिक्षासँग सम्बन्धित देहायका सेवा सञ्चालनको लागि कार्यालयको अनुमति लिनुपर्ने छ :-
- (क) विद्यार्थीका लागि शैक्षिक परामर्श सेवा,
- (ख) कोचिङ क्लास, भाषा शिक्षण कक्षा र निजी क्षेत्रमा सञ्चालित शिक्षक प्रशिक्षण कक्षा,
- (२) उपदफा (१) का सेवालाई सेवा व्यवसायका रूपमा नगरपालिकामा दर्ता गराई सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।
- (३) सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीले विद्यालय समय बाहेक अन्य समयमा कुनै पनि सङ्घसंस्थामा कार्य गर्नु परेमा कार्यालयको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्ने छ ।
५४. नियम, कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउने अधिकार : (१) यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियमावली वा निर्देशिका वा कार्यविधि वा मापदण्ड बनाउनसक्ने छ ।
५५. खारेजी र बचाउ : (१) यो ऐन बन्नुअघि कार्यपालिकाको निर्णयबाट भएका कार्य वा प्रचलित कानून बमोजिम भएका कार्य स्वतः यसै ऐन बमोजिम भएको मानिने छ ।

प्रमाणिकरण मिति: २०७५।०३।२८

आज्ञाले,

चक्रपाणी शर्मा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत